

DERS 8: Ölçüt Bağımlı Değerlendirmeler

Prof. Dr. Tevhide Kargın

- Standartlaştırılmış değerlendirmeler, bireysel farklılıklar ya da bireyler arası farklılıklar üzerinde yoğunlaşırken, ölçüt bağımlı değerlendirmeler bireyin kendi içindeki farklılıklara önem verir.
- Ölçüt bağımlı değerlendirme öğrencinin performansını başka öğrencilerin performansı ile karşılaştırmak yerine, öğrencinin ölçülen alanda listelenen amaçların yeterliğini belirlemeye hizmet eder.
- Genel eğitim hizmetlerinden yeteri kadar yararlanamayan öğrenciler için ölçüt bağımlı değerlendirme bir alternatif değerlendirme olarak düşünülebilir.
- Ölçüt bağımlı testler, değerlendirme ve öğretim arasında sıkı bir bağlantının kurulmasına yardımcı olur.

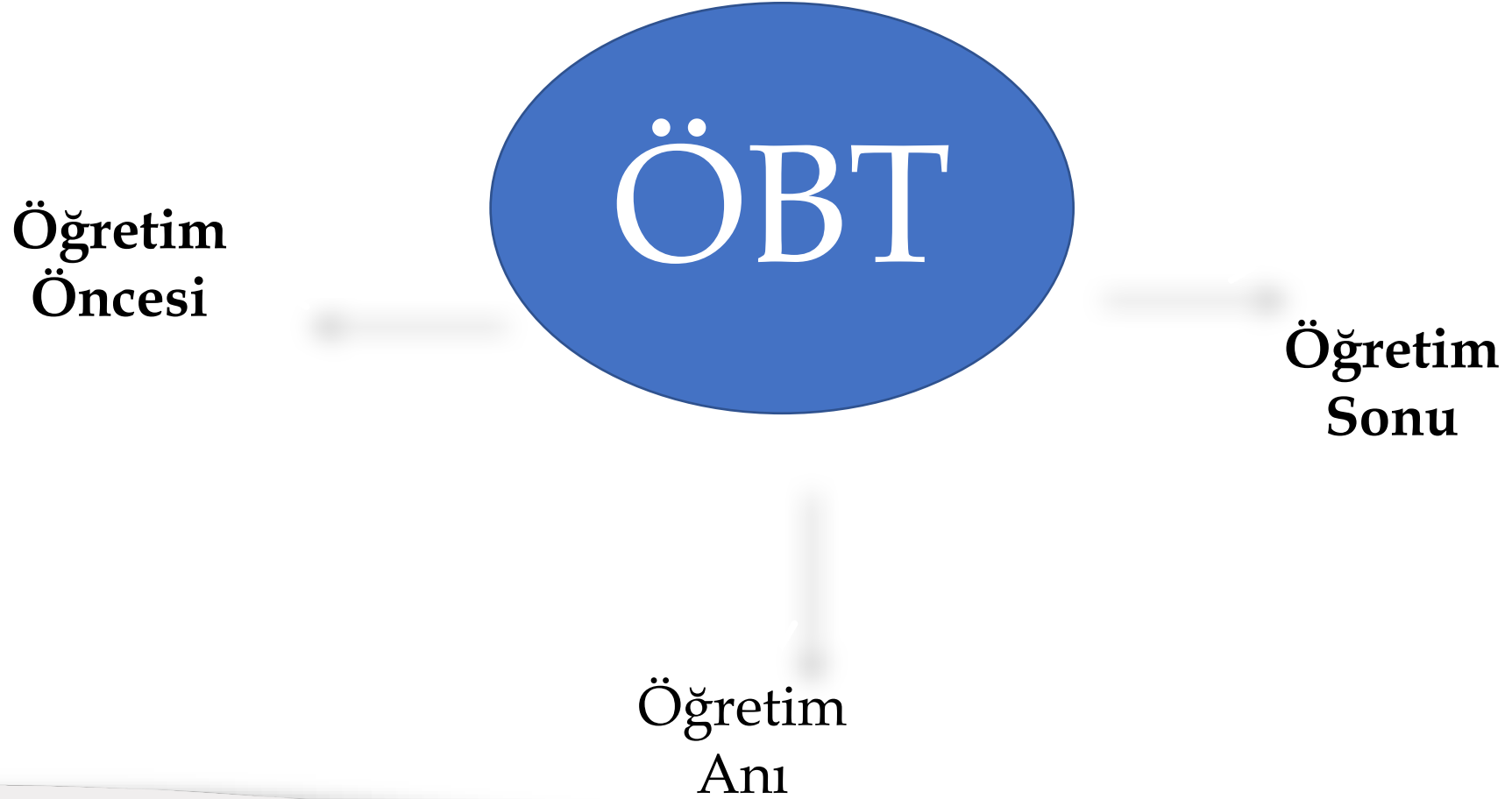
- Öğretmen yapımı ölçüt bağımlı testler genelde öğrencilerin programında yer alan beceri ve kavramlara dayandırılır.
- Ölçüt bağımlı testlerin pek çok olumlu özellikleri bulunmaktadır.
- Öncelikle, belirli amaç ve becerilerin değerlendirilmesine izin verir. Ölçüt bağımlı testler öğrencinin belirli bir alandaki yeterliklerini ve yetersizliklerini açıklar.
- İkinci olarak, bir öğrencinin performansı başka bir öğrencinin performansı ile karşılaştırılmaz.

- Üçüncü olarak, bir öğrencinin gelişimini devamlı izlemeye izin verirler.
- Dördüncü olarak, bu değerlendirme araçları öğrencinin gereksinimlerine göre değiştirilmiş davranışların değerlendirilmesine izin verirler.
- Son olarak, ölçüt bağımlı ölçme araçları öğrencinin uygulanan eğitim programı sonrasında ilerlemenin değerlendirilmesine yardım ederler..

Nerede Kullanılır?

Ölçüt bağımlı bir aracın geliştirilmesindeki ilkeler şöyle özetlenebilir:

1. Ele alınan beceri sınırları belirlenerek açıkça tanımlanmalıdır.
2. Öğretimsel hedefler davranışçı (performans) terimlerle açıkça tanımlanmalıdır.
3. Performansın standardı açıkça belirlenmelidir.
4. Performansın her bir alanına ilişkin öğrencinin performansı yani neler yapması gerektiği uygun biçimde örneklendirilmelidir.
5. Belirlenen alanlara ilişkin test maddelerine öğrencinin nasıl tepkide bulunacağı belirtilmelidir.
6. Tanımlanan öğrenme becerisine ilişkin öğrencinin sergilediği performansın nasıl kaydedileceği ve puanlanacağı belirtilmelidir.

İlke 1: Becerinin Boyutları Açıkça Tanımlanmalı ve Sınırlandırılmalıdır

- Ölçüt bağımlı ölçüm belirli öğretimsel hedeflere odaklanıldığında en etkili değerlendirme yöntemidir.
- Beceri ya da becerilerin belirlenmesi eğer birkaç temel kural akılda tutulursa oldukça basittir;
- *Beceriler kontrol edilebilir küçük parçalara ayrılmalıdır. Bu ayırma işi genellikle değerlendirilecek olan öğretimsel hedeflere beceri analizi ile yapılması ile başılır.

- **Beceri analizi bir becerinin tamamlanabilmesi için kendisini oluşturan alt becerilere ayrılması işidir. Beceri analizinde beceriyi oluşturan alt basamaklar kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde sıralanır.**
- **İlki; Becerilerin kaç alt basamağa ayrılacağıdır. Bu sorunun cevabını birey belirler. İleri derecede zihinsel engelli bir öğrenci, öğrenme gücünü olan öğrenciye göre daha fazla alt adımlara gereksinim duyabilir.**
- **İkincisi; Ele alınan becerilerin çeşididir. Akademik olmayan becerilere, akademik becerilere göre beceri analizi yapmak çok daha kolaydır.**

- İlke 2: Amaçları Davranışçı Terimlerle Tanımlamak:
- Amaçlar ölçülebilir terimlerle tanımlanmalı ve koşullar ile standartları içermelidirler.
- İlke 3: Performansın Standardını Belirlemek:
- Ölçüt bağımlı test geliştirmede önemli bir nokta kriterin ne olacağıdır. Kriter belirlemede zaman zaman bir keyfilik söz konusu olabilir. Örneğin bir öğretmen matematik problemleri için %90 başarı beklerken, bir başka öğretmen %95 bir başarı bekleyebilir.
- İlke 4: Öğrenci Performansının Yeterince Örneklenmesi:
- Kural olarak bir konudaki daha fazla sayıdaki madde, o alandaki öğrencinin yeteneği hakkında daha iyi bir bilgi verir. Ne kadar maddenin yer alacağını belirlemede kuşkusuz pratik olması önemlidir.

- İlke 5: Öğretimsel Amaçlarda Belirlenen Davranışları Yansıtacak Test Maddelerinin Geliştirilmesi:
- Ölçüt bağımlı değerlendirmede bilgi toplamada doğrudan bir yaklaşım izlenir. Test maddelerinin geliştirilmesinde davranışa yönelik amaçlar belirlenir ve bu amaçlardan maddeler oluşturulur.
- İlke 6: Belirli Bir Beceriye İlişkin Öğrenci Performansının Nasıl Puanlanacağına Belirlenmesi:
- Testin uygulanmasının ardından nasıl puanlanacağına belirlenmesi gerekmektedir.
- Adım 7. Testin Yorumlanması
- ÖBT'nin hedefi öğretimsel amaç için spesifik bilgi sağlamaktır. Elde edilen bilgilerden öğrencinin bildiği ilk maddeleri program hedefleri dışında tutmak bir yol olabilir.

Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracının (ÖBT) Hazırlanması ve Uygulanması

- ÖBT hazırlamak için ilk olarak ele alınan kavram, beceri ya da konu analizini yapmalısınız.
- Bildiğiniz gibi beceri analizi, kavram analizi ve konu analizi, disiplin alanının daha küçük alt basamaklara ayrılması işidir.
- ÖBT; bildirimler, ölçüt, sorular/yönergeler ve sonuç bölümlerinden oluşur.
- Analizi yapılan beceri, kavram ya da konunun basamakları ölçü aracının bildirimler bölümünü oluşturur.
- Aracınızın sorular/yönergeler bölümüne beceriye ilişkin bir araç hazırlamışsanız yönergeyi (makası tut gibi), kavram ya da disiplin alanına ilişkin ise soruları (önündeki nesnelere arasında yeşil olan hangisi gibi) yazınız.

- Beceri basamakları oluşturulduktan sonra öğrencinin ele alınan becerideki beklenen düzeyini belirlemek için bir ölçüt kararlaştırmanız gerekmektedir.
- Performans belirleme ölçütünüzü, üzerinde çalıştığınız beceri, kavram ya da konunun özelliğine ve ölçüt belirleme ilkelerine göre belirleyiniz.
- Sonuç bölümüne ise değerlendirme sistemine göre öğrencinin her bir soruyu ya da yönergeyi nasıl yerine getirdiğini işaretleyiniz. Aşağıda örneğini gördüğünüz gibi ÖBT çizelgeleri oluşturabilirsiniz.

Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracının (ÖBT) Hazırlanması ve Uygulanması

Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı

Öğrencinin Adı:

Bildirim	Sorular/Yönergeler	Ölçüt	Sonuç

Değerlendirme sistemi:

S: Sözel yardım

+: Bağımsız yapar

M: Model olma

-: Yapamaz

F: Fiziksel yardım

BİLDİRİMLER	YÖNERGE	ÖLÇÜT	SONUÇ
1.Öğrenciye 5'den başlayarak, 100'e kadar 5'er ritmik say denildiğinde sayar.	5'den başlayarak 10(20 30 40 50 60 70 80 90 100)'e kadar 5'er ritmik say.	3/4	
2.Öğrenciye 5'in katı olan her hangi bir sayıdan başlayarak 100'e kadar 5'er ritmik say denildiğinde sayar.	20'den başlayarak (30 40 50 60 70 80 90 100)'e kadar 5'er ritmik say.	3/4	
3. Öğrenciye 5 den başlayarak 100'e kadar nesnelere 5'er ritmik say denildiğinde sayar.	5'den başlayarak nesnelere 10(20 30 40 50 60 70 80 90 100)'e kadar 5'er ritmik say.	3/4	
4. Öğrenciye 5 den başlayarak 100'e kadar nesne kartlarıyla 5'er ritmik say denildiğinde sayar.	5'den başlayarak nesne kartlarıyla 10(20 30 40 50 60 70 80 90 100)'e kadar 5'er ritmik say.	3/4	
5. Öğrenciye; 100 e kadar olan 10(20 30 ... 90 100) bir sayıdan geriye doğru 5'er ritmik say denildiğinde sayar.	20 (30 40 50 60 70 80 90 100) den geriye doğru 5'er ritmik say.	3/4	
6. Öğrenciye; 5'in katı olan bir sayıdan başlayarak geriye doğru 5'er ritmik say denildiğinde sayar.	5'in katı olan bir sayıdan başlayarak, geriye doğru 5'er ritmik say.	3/4	

KISA KAVRAMI EŞLEME DÜZEYİ ÖBT' Sİ

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	YÖNERGE / MATERYALLER (Buna bak bununla aynı uzunlukta olanı göster.)	DEĞERLEN DİRME	SONUÇ
1) 2 farklı uzunlukta ,aynı cins, aynı tipte(renk,malzeme) her bir uzunluktan birer tane nesne arasından kısa olan gösterilip “bununla aynı uzunlukta olanı göster” denildiğinde aynı uzunlukta olanı gösterir.	3/4	a)Kırmızı uzun cam bardak,kırmızı kısa cam bardak b)Sarı uzun plastik kova , sarı kısa plastik kova c)Mavi uzun tahta kalem, mavi kısa tahta kalem		
2) 3 farklı uzunlukta, aynı cins, aynı tipte(renk,malzeme) her bir uzunluktan birer tane nesne arasından kısa olan gösterilip “ bununla aynı uzunlukta olanı göster” denildiğinde aynı uzunlukta olanı gösterir.	3/4	a)Mavi uzun metal kaşık, mavi orta metal kaşık , mavi kısa metal kaşık b)Kırmızı uzun tahta fırça , kırmızı orta tahta fırça , kırmızı kısa tahta fırça c) Sarı uzun plastik saç , sarı orta plastik saç , sarı kısa plastik saç		
3) 4 farklı uzunlukta, aynı cins, aynı tipte(renk,malzeme) her bir uzunluktan birer tane nesne arasından kısa gösterilip” bununla aynı uzunlukta olanı göster” denildiğinde aynı uzunlukta olanı gösterir.	3/4	a)Kırmızı en uzun plastik pipet , kırmızı uzun plastik pipet , kırmızı orta plastik pipet , kırmızı kısa plastik pipet. b)Sarı en uzun tebeşir ,sarı uzun tebeşir ,sarı orta tebeşir ,sarı kısa tebeşir. c)Mavi en uzun cam şişe , mavi uzun cam şişe , mavi orta cam şişe ,mavi kısa cam şişe.		
4) 4 farklı uzunlukta, aynı cins, 2 farklı renkte, aynı malzemede her bir uzunluktan ikişer tane nesne arasından kısa olanı gösterip” bununla aynı uzunlukta olanı göster” denildiğinde aynı uzunlukta olanı gösterir.	3/4	a) Kırmızı uzun yün ip\ Mavi uzun yün ip Kırmızı orta yün ip \ Mavi orta yün ip Kırmızı kısa yün ip \ Mavi kısa yün ip Kırmızı en kısa ip\ Mavi en kısa ip		

BİLDİRİMLER	ÖLÇÜT	MATERYAL/YÖNERGE (buna bak bununla aynı uzunlukta olanı göster.)	DEĞERLEN DİRME	SONUÇ
5) 4 farklı uzunlukta, aynı cins, 3 farklı renkte, aynı malzemede her bir uzunluktan 3 er tane nesne arasından belli kısa olan gösterilip " bununla aynı uzunlukta olanı göster" denildiğinde aynı uzunlukta olanı gösterir.	3/4	a)Sarı uzun cam bardak Yeşil orta cam bardak Kırmızı kısa cam bardak Kırmızı en kısa cam bardak		
6) 4 farklı uzunlukta, aynı cins, 4 farklı renkte, aynı malzemede her bir uzunluktan 4 er tane nesne arasında kısa olan gösterilip " bununla aynı uzunlukta olanı göster" denildiğinde aynı uzunlukta olanı gösterir.	3/4	a)Yeşil uzun plastik makara Sarı orta plastik makara Mavi kısa plastik makara Kırmızı en kısa plastik makara		
7) 4 farklı uzunlukta, aynı cins, 4 farklı renkte, 2 farklı malzemede her bir uzunluktan 4'er tane nesne arasından kısa olanı gösterip " bununla aynı uzunlukta olanı göster" denildiğinde aynı uzunlukta olanı gösterir.	3/4	a)Sarı uzun plastik merdane Yeşil orta tahta merdane Kırmızı kısa plastik merdane Mavi en kısa tahta merdane		
8) 4 farklı uzunlukta, aynı cins, 4 farklı renkte, 3 farklı malzemede her bir uzunluktan 4'er tane nesne arasından kısa olanı gösterip " bununla aynı uzunlukta olanı göster" denildiğinde aynı uzunlukta olanı gösterir.	3/4	a)Kırmızı uzun plastik kutu Yeşil orta karton kutu Mavi kısa tahta kutu Sarı en kısa tahta kutu		
9) 4 farklı uzunlukta, aynı cins, 4 farklı renkte, 4 farklı malzemede her bir uzunluktan 4'er tane nesne arasından kısa olanı gösterip " bununla aynı uzunlukta olanı göster" denildiğinde aynı uzunlukta olanı gösterir.	3/4	a)Yeşil uzun plastik sopa Sarı orta metal sopa Mavi kısa cam sopa Kırmızı en kısa tahta sopa		